

LA VEGUERIA DE LA VALL DE RIBES

A l'Arxiu Municipal de Camprodon he trobat documentat un privilegi pertocant a la Vall de Ribes de Freser. Conté una varietat de capítols que es refereixen a exempcions penals i tributacions comercials, al costat d'altres que reglamenten els drets de caça, pesca i dels aprofitaments empriuers. Em limitaré, però, a parlar del que es relaciona amb la vegueria de l'esmentada Vall de Ribes de Freser en els aspectes de la compra i lliurament a la Corona, i, també, de l'establiment del seu règim intern (29, octubre de 1259).

És sabut que els reis catalans, més que sovint, es venien territoris pertanyents a la Corona: Joan I i Pere III n'havien venut molts. Abans del segle XV, la Vall de Ribes ho devia haver estat, perquè el 1407 Martí, l'Humà, va redimir-la i va incorporar-la a la Corona. Ignoro quin rei se l'havia tornat a vendre, però, sí que en el document, del 1459, que acabo d'al·ludir, consta una nova «redemptió e lluitio» de la vall i de la vegueria de la nostra Ribes de Freser, vegueria que, com he dit abans, s'hi reglamentava.

Per explicar la recuperació de la vall i vegueria de Ribes de mans dels possessors, a crèdit o a carta de gràcia, no hi ha millor forma com la de transcriure'n, més o menys literalment i puntuant-la, la primera petició que hi consta: *«Primerament suplican dits proòmens sia marcè del sor. Rei atorgar a la dita vall, als proòmens de aquella e de les dites set parròquies que en la primera venda que s'esdevindrà, o se haurà de fer, de la vegueria natural de la dita vall e ballia de aquella, que si los proòms aquella paguen de llur sustància lo preu de aquella, puís aquella dita vegueria e ballia donen al sor. Rei e tornen e sia incorporada en la Corona real, los dits proòmens no sian tenguts a pagar lluisme o foriscapi ni degun altre dret per venda alienatió o altre quasevol transportatió que fou de la dita vegueria e ballia, e comprès lo dret fogell per aquella tal venda, compartitió o alicuatitió a la Cort del dit sor. pertanyent...; salve a ells la satisfacció que dels emoluments de aquella fa dit sor, atorgue davall als dits proòmens per satisfacció de dit preu; plau al sor. Rei».*

Resumint-ho; els habitants de la vall de Ribes varen recuperar els seus territoris, tot comprant-hi la vegueria corresponent que cediren a la Corona; n'obtingueren en gratificació d'aquesta donació al rei l'exempció d'alguns tributs i, de més a més, algun privilegi, i, en compensació del cost de la compra, en promesa en aquest capítol –feta efectiva en un altre apartat– de permetre que les autoritats de la vall es poguessin quedar els ingressos, o més exactament, els guanys pecuniaris, sortits de la vegueria, fins que s'hagués cobert el deute derivant de la compra.

El nomenament del veguer –el càrrec del qual hi era triennal– corresponia al rei o al batlle general de Catalunya, naturalment. Els prohoms de la vall i de les set parròquies que hi radicaven, elegien quatre persones – a Ribes, Queralbs i Pardines, una cadascuna d’elles, i les altres quatre parròquies, la quarta, una entre totes. Presentades les quatre persones elegides al rei o al batlle general, aquell o aquest n’escollien una, la qual destinaven de veguer-batlle.

Al veguer pertocava de tenir jutjat propi; jutjat que per «purgar-lo» per treure’n deficiències, s’exigí de col·locar-hi dos col·laboradors, en qualitat de jutges, designats pel rei d’entre quatre personatges, que eren elegits i presentats en la mateixa forma que dels veguers. Aquests dos jutges tenien competència sobre qüestions i demandes contra els veguers-batlles; però, sota, com per a tots els casos normals, l’assessorament d’un jurista, bo, a coneixença dels dos mateixos jutges.

El veguer havia de respectar la continuïtat del càrrec de batlle en les parròquies, on, de sempre, n’hi havia hagut; i no podia pas negar-se a admetre’n la renovació, quan en votaven el successors.

Finalment, el veguer-batlle posseïa la plena jurisdicció a tota la vall: l’exercia *«així civil e criminal e mixte imepri en la dita vall de Ribes amplament»*. No estava autoritzat per retenir ningú empresonat més enllà de sis dies, si no es tractava de responsables de delictes mereixedors de penes corporals, i, encara aquests, passats els sis dies, havia d’enviar-los a *«ferma Comuna»*, a les presons generals; tampoc no se li permetia de detenir ningú *«sense enquesta precedent, si, doncs, no el trobava malfaent o en crims fragrants»*.

Tot plegat, en aquest document consta, sembla, la institució de la vegueria de Ribes de Freser, o bé, si no això, una confirmació. Va costar als pobladors de la Vall de Ribes –no pas la vegueria– el privilegi reial o, si voleu, l’escriptura cinc mil cinc-cents sous barcelonesos.

Julia Pascual